

KESERÜ ILONA (1933)

Sírkövek | Gravestones, 1969

Tempera, kollázs, papír |
Tempera, collage on paper, 17x45 cm
Jelezve jobbra lent | Signed bottom right: Keserü 1969Kezdő ár | Starting price: 3 000 000 Ft | 8 696 EUR
Becsérték: 5 000 000 – 7 000 000 Ft
Estimate: 14 493 – 20 289 EUR

1. Az 1970-ben zajlott akció fotódokumentációja.
Forrás:
<https://www.ikeseru.org/hun/mucsoportok/sirko.html>

Szinte minden, Keserü Ilona munkásságával foglalkozó írás megemlíti az ikonikus pillanatot, amikor a művész 1967-ben a Balatonudvari temetőben rátalál motívumára, a jellegzetes szív alakú barokk sírkövekben.¹ Azonban e sikeres felismerés és egymásra találás nem előzmény nélküli. Hiszen már 1965 előtt megjelenik az életműben az önálló morfológiával rendelkező függőleges hullámvonal, amely az olasz barokk épületek homlokzatának hullámzását imitálja (pl. *Barokkos*, 1963; *Színes hullám*, 1964), vagy a káoszt sugalló gubancok, esetleg a végtelenséget és meditatív állapotot szimbolizáló körök és kövek, melyek mind élő, autonóm kifejezésre törő, képpalkotói egységek. A sírkömotívum mellett a másik sokat boncolgatott téma Keserü ösztönös színakarása. Egy interjúban Keserü felidéz egy történetet, amikor képeit látva Kassák Lajos megdicsérte tiszta színeit a Stúdió 1966-os kiállításán.² Keserü kísérletező típus volt, amely megnyilvánult mind a technika- és műfajválasztásaiban, mind pedig a formaalkotás és színkezelés területén. Kitépaztaltta, hogy a hordozó fehér alapozása meghatározó módon viszonyul a feketéhez és

a szürkéhez, továbbá erőteljesebben kihozza a többi színt. Különösen a piros tartományába tartozó színeket kedvelte, mint a bíbor, narancs, rózsaszín és a lila, melyek Korniss Dezső játékos, tiszta, és az amerikai pop art, vagy Mark Rothko harsogó szín-nyelvével rokonok. Az 1967-es sírkövekkel új fejezet indult Keserü életművében. A balatonudvari kirándulás után, még a friss élménytől vezetve, rögvest munkához látott: „erős indítékot éreztem, hogy özőnével fessek ezeket a formákat, minden változatukkal együtt, amelyek kisebb-nagyobb méretben, szép, időmosott, romlékony mészkből úgy jelentek meg előttem, hogy hirtelen nem volt semmi közelebb, fontosabb számomra a világon, mint ezek a gömbölyödő, ívelt, két- vagy háromkaréjos nagy, földbe-ásott kő-sütemények” – nyilatkozta.³ A méretek és a különféle meleg, vibráló színek kombinációinak sorát készítette, a lehetőségek tárházát látta bennük, mely hosszú időre lekötötte figyelmét. Eleinte a köveket kiterítve síkban, frontálisan ábrázolta egymással a hullámzó szíluett ritmusát, a homogén, egyszínű felületekkel. A szerialitásra és a képmező felosztására, parcellázására már eddig is több példa volt az

életműben, de ekkortól válik egyik meghatározójává. A motívum alkalmas volt a dimenziók kitágítására és megnövelésére, és segítségével Keserü az akció-műfajban is kipróbálta magát. Megtervezte a sírkövek varrott faliszőnyeg változatát, amely először 1969-ben a Fényes Adolf teremben rendezett kiállításon volt látható, ezt követően azonban csupán két bemutató és egy nyilvános akció alkalmával láthatott a közönség. 2016-ban azonban a New York-i Metropolitan Művészeti Múzeum tulajdonába került, a következő évben pedig a neves Elizabeth Dee Galéria mutatta be a *With the Eyes of Others: Hungarian Artists of the Sixties and Seventies* című kiállításán.⁴ Keserü 1970-ben a helyszínen, a Balatonudvari temetőben kiterítette a majdnem négy méteres (156x370 cm) textilapplikációt, amely eredeti környezetében színességével, puhaságával és ritmikájával, szemben a hideg mészkből szürke időtlenségével, a keretek kitágításának és a tradíció-kezelésnek újabb dimenzióit nyitotta meg. A hatalmas kárpitot kiszabadította a múzeumi környezetből, le a falról a földre. Az akciónak,

ahogy a konceptuális műveknél szokás, volt előzménye, és Keserü a tervet folytatni is akarta. A temető sírköveit és a színes textilt össze szeretne volna kötni a mellette futó országúttal, ami fölé egy hatalmas, diadalívyszerű építményt képzel piros-rózsaszín-narancssárga ipari műanyagból. Az ötlet azonban meghíusult az engedélyeztetésnél.⁵ Ez egyben arra is példa, hogy egy-egy ötlet megvalósulása milyen hosszú időt vehet igénybe, és persze milyen konzervatív az újításokkal szemben a mindenkor kulturális politika. A most aukcióra kerülő *Sírkövek* (1969) színes kollázs, a megvalósult textilkárpit nagyjából méretarányos kicsinyített mása, s így annak előzménye.

FÖLDES LÉNA

1 Keserü Katalin Rácz Andrásval és Manuel Paulival kirándultak a Balaton északi partján fekvő Balatonudvariban, amikor a helyi zsidó temetőben rátaláltak a késő barokk, mészkből faragott különleges formájú sírkövekre, amelyekről fotókat is készített a társaság.
2 Nagy Ildikó (szerk.): 60-as évek: Új törekvések a magyar képzőművészetben. Magyar Nemzeti Galéria, 1991. 145. oldal
3 Keserü. 2004. 80.
4 Aknai Katalin: Változatok sírkövműveiről. In: *Ars Hungarica* 43. évfolyam, 4. szám (2017), 465.
5 I.m. 468.

2. Enteriőrfotó a *With the Eyes of Others: Hungarian Artists of the Sixties and Seventies* kiállításon a New York-i Elizabeth Dee galériában.
Keserü Ilona: Falikárpit sírkövműveiről (1969), valamint Nádler István és Bak Imre egy-egy képével.
© Az Elizabeth Dee New York és az acb Galéria Budapest jóvoltából